

Tolkningsutrymme i ämnesplanerna för skolämnet svenska – vilka är förutsättningarna för en förening mellan språk och litteratur?

Erik Bandh, Erik.Bandh@nordlund.lu.se

Katarina Lundin, Katarina.Lundin@nordlund.lu.se

Liksom i skolans samtliga ämnen är innehållet i Svenska fastställt i styrdokument som ligger till grund för den undervisning som lärarna bedriver. Ämnet Svenska har ett särskilt brett¹ innehåll, något som skapar särskilda förutsättningar för ämnet. I omsättningen av kurs- och ämnesplaner till konkret innehåll behöver olika didaktiska val göras (exempelvis Lundin et al 2022, Oliynyk 2021), och val av undervisningsinnehåll kan ses som uttryck för en förståelse för ämnets syfte i relation till såväl samhällskontext som elever.² I föreliggande studie är vi intresserade av hur lärarnas tolknings- och valmöjligheter uttrycks i ämnesplanerna i Svenska och vilka undervisningspraktiska konsekvenser valen kan få när det gäller språkets och litteraturens roll och utrymme – och möjliga förening.

I föredraget presenterar vi resultaten av en språkvetenskaplig analys av delar av ämnesplanen för Svenska på gymnasiet, i den innevarande versionen (Lgy11) samt för den reviderade versionen (Lgy22); jfr tidigare läroplansstudier med mer diskursanalytiska ansatser av Borgström & Westman (2017), Carlgren (2016) och Liberg m fl (2012). Vi har valt att analysera delarna Ämnets syfte och Centralt innehåll samt betygskriterierna med utvalda redskap hämtade från textanalys (exempelvis Hellspong 2011) och systemisk-funktionell grammatik (SFL; exempelvis Halliday & Matthiessen 2014).

Målet med undersökningen är att bidra med en analys av förutsättningarna för en förening mellan språk och litteratur som de beskrivs i styrdokument för ämnet Svenska. Syftet med vår studie är att undersöka vilken relation mellan språk och litteratur som förmedlas i ämnesplanerna, vilka uttryckssätt som används för att förmedla relationen samt vilka konsekvenser de valda uttryckssätten kan få för lärares tolkning och tillämpning av innehållet. Genom att ställa Lgy11 mot Lgy22 i vår analys får vi därtill syn på hur svensklärares möjligheter att förena och arbeta med språk och litteratur har utvecklats över tid.

Nyckelord: Lgy11 för svenskämnet, Lgy22 för svenskämnet, ämnesplaner, tolkningsutrymme, undervisningspraktik.

Litteratur

Borgström, E., & Westman, M. (2017). Skrivbegreppet i Lgr11 : En studie av grundskolans ämnesplan i svenska. I Språk och Norm. Language and Norms : Rapport från ASLA:s symposium, Uppsala universitet 21-22 april 2016. Papers from the ASLA Symposium at Uppsala University 21-22 April, 2016 (Vol. 26, s. 26–36). Hämtad från <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:oru:diva-64029>

Carlgren, I. (2016). Undervisning och läroplanernas janusansikte.

<https://www.skolaochsamhalle.se/flode/skolpolitik/skuggan-ingrid-carlgren-undervisning-och-laroplanernas-janusansikte/>

¹ Bredden i ämnet delar svenskämnet med ämnet Idrott och hälsa.

² Också i konstruktionen av kurs- och ämnesplaner görs dessa val, som också de är resultatet av förhandlingar mellan olika intressenter.

- Halliday, M.A.K. & Matthiessen, C.M.I.M. (2014). *Halliday's introduction to functional grammar*. (4:e uppl.) Abingdon, Oxon: Routledge.
- Hellspong, L. (2001). *Metoder för brukstextanalys*. Lund: Studentlitteratur.
- Liberg, C., Folkeryd, J. W., & Geijerstam, Å. af. (2012). *Swedish - An updated school subject?* I: *Communication & Culture Online / Komunikacija i Kultura Online*, 3(4), 477–493.
- Lundin, K., Linnér, S., & Schenker, K. (2022). Tolkningsutrymme och undervisningspraktiska konsekvenser. En språklig analys av ämnesplaner för ämnet Idrott och hälsa. *Idrottsforum.org*. <https://idrottsforum.org/lundinetal210611/>
- Oliynyk, I. (2021). *"Man vill ju ha med sig alla eleverna i undervisningen": Didaktiska val och genusmönster i skolämnet idrott och hälsa*. Doktorsavhandling. Linnéuniversitetet, Fakulteten för samhällsvetenskap (FSV), Institutionen för pedagogik och lärande (PEL).